

**Programkomitéens forslag
til partiprogram for
Fredrikstad Arbeiderparti**

**Behandles på program- og
nominasjonsmøte den 24.11.2018**

1 Fredrikstad er en by for alle

2
3 Fredrikstad Arbeiderpartis visjon er et samfunn med like muligheter for alle –
4 uavhengig av sosial bakgrunn, alder, kjønn, etnisk bakgrunn og seksuell legning.
5 Et tolerant og mangfoldig samfunn som har en åpen port mot verden og som
6 engasjerer seg utenfor eget lokalsamfunn.

7
8 De lokale og praktiske sakene som kommunepolitikken dreier seg om, henger
9 nøye sammen med de store spørsmålene som folk sliter med over hele verden.

10
11 Tre utfordringer som vi må forholde oss til på alle nivåer er:

- 12 • de store og økende forskjellene mellom fattige og rike
- 13 • klima- og miljøsituasjonen, som krever umiddelbare og radikale tiltak
- 14 • den moderne folkevandringen med flukt fra krig, undertrykkelse, fattigdom og
15 miljøkatastrofer, og utfordringer med integrering i fremmede kulturer

16
17 En av Fredrikstadsamfunnets hovedutfordringer er at antall arbeidsplasser ikke
18 vokser i takt med befolkningsveksten. Arbeid til alle er vårt hovedmål.

19 Kommunene i Nedre Glomma-regionen må samarbeide om å skape flere
20 arbeidsplasser i regionen og i Viken fylke.

21
22 Vi sier et klart nei til all form for konkurranseutsetting av de grunnleggende
23 velferdstjenestene som skole og eldreomsorg, og vi sier et klart ja til å bygge ut
24 velferden gjennom å bedre skolen, eldreomsorgen og kulturtilbudet i stedet for
25 skattekutt.

26
27 Nærings- og arbeidslivet har krav på forutsigbare kommunale rammebetingelser,
28 rask og effektiv tilrettelegging og service med høy kvalitet.

29
30 Arbeiderpartiets politikk i Fredrikstad bygger på fem hovedmål:

- 31 • å tilrettelegge for vekst i antall arbeidsplasser, samt et seriøst og anstendig
32 arbeidsliv
- 33 • et fremtidsrettet og klimavennlig Fredrikstad
- 34 • bygge sterke lag rundt det enkelte barn
- 35 • en eldreomsorg hvor de eldre er sjef i eget liv
- 36 • rause og inkluderende lokalsamfunn

37
38 Hvis vi skal nå målene vi setter oss så er det helt avgjørende at vi fortsatt har
39 orden i kommuneøkonomien. Vårt partiprogram er ambisiøst på vegne av oss selv
40 men ikke minst på vegne av Fredrikstadsamfunnet. Evnen til å gjennomføre våre
41 mål er avhengig av at kommunens økonomi går i balanse.

42
43

44 **1. En god oppvekst for alle**

45

46 Vi ønsker en god fellesskole der alle skal kunne utvikle sine evner på en best
47 mulig måte uavhengig av foresattes ressurser. Fellesskolen er limet i
48 lokalsamfunnet. Den gir alle barn en felles referanseramme og virker sosialt
49 utjavnende når vi klarer å løfte alle barn. Den samlede oppvekstpolitikken med
50 tidlig innsats rettet mot familier og barn vil være avgjørende for å oppnå vårt mål
51 om like muligheter til alle.

52

53 Arbeiderpartiet vil:

- 54 • styrke prinsippet om tidlig intervensjon i alt arbeid som retter seg mot barn og
- 55 unge. Vi ønsker å revidere rutiner for tverrfaglig samarbeid
- 56 • arbeide for at næringslivet tar inn flere lærlinger
- 57 • bekjempe fattigdom hos barn og unge. Foreldres økonomi skal ikke være til
- 58 hinder for barns deltakelse i fritidsaktiviteter
- 59 • holde tett kontakt med de ulike utdanningsinstitusjonene for å sikre
- 60 kommunen kvalifisert arbeidskraft
- 61 • opprette barneteam etter modell fra ungdomsteam
- 62 • at ressurspersoner i nærmiljøet bør involveres systematisk gjennom en
- 63 registreringsordning på alle skoler
- 64 • styrke barns rett til å ta egne valg
- 65 • gjennomgå retningslinjer for bekymringsamtaler ved negativ sosial kontroll
- 66 og bekymringsfull adferd. Sterkt fokus helt fra barnehage. Foreldreveiledning
- 67 og foreldremøter forberedes med tolk ved behov
- 68 • vurdere å innføre et mobbeombud

69

70 **Barnehage og skole**

71

72 Arbeiderpartiet vil:

- 73 • sikre at barn med innvandrerbakgrunn behersker norsk før skolestart
- 74 • sikre at alle som har behov for det får tilpasset undervisning
- 75 • opprettholde høy voksentetthet i skoler og barnehager
- 76 • kvalitetssikre hvordan barnehage og skole jobber med mobbeproblematikk
- 77 • styrke skolehelsetjenesten i grunn- og videregående skole og vurdere å
- 78 etablere et e-helsetilbud for skoleelever
- 79 • ha et sterkere fokus på folkehelse
- 80 • vurdere hvordan kommunen kan motvirke psykisk uhelse blant unge
- 81 • fortsatt ha fokus på videreutdanning og kompetanseheving i skole og
- 82 barnehage
- 83 • tilby barn med spesielle behov gratis SFO-ordning utover 4.klasse
- 84 • tilby leksehjelp som fast ordning ved alle skoler
- 85 • arbeide for at rådgivningstjenesten i ungdomsskolen må styrkes, særlig med
- 86 tanke på yrkesfagene. Rådgiverne må ha mer tid til hver enkelt elev og må

- 87 være godt oppdatert på utdanningssystemet og hvilke muligheter som finnes,
88 også innen yrkesfag
89 • vurdere leksefri skole
90 • bidra til økt satsing på Ungt Entreprenørskap i skolen
91

92 **2. Arbeid til alle**

93
94 Kommunen har en svært viktig rolle med å tilrettelegge for en positiv
95 næringsutvikling. Forutsigbarhet i samferdselsprosjekter og arealplaner er viktig
96 for næringsutvikling. Vi har som grunnholdning at vi skal legge til rette for vekst,
97 utvikling og arbeidsplasser ved å sikre stabile rammebetingelser. Fredrikstad har
98 som andre industribyer behov for kontinuerlig omstilling.
99

100 Vi er en attraktiv kommune å bosette seg i, men det skapes ikke nok
101 arbeidsplasser. Fredrikstad Arbeiderparti vil derfor være en garantist for å
102 videreføre og videreutvikle en offensiv næringspolitikk.
103

104 Fredrikstad har høyere arbeidsledighet enn gjennomsnittet både i Østfold og
105 Norge. Derfor er det viktig å styrke samarbeidet med næringslivet for vekst i
106 eksisterende næringsliv og for etablering av nye bedrifter. Samarbeidet med
107 næringslivet må bli enda bedre.
108

109 Kommunen må være en offensiv og attraktiv samarbeidspart og legge til rette for
110 at virksomheter som vil etablere seg tilbys attraktive næringsarealer. Regulering-
111 og byggesak må styrkes for å få raskere saksbehandling og for å bli en bedre
112 næringskommune.
113

114 Borg Havn må gis muligheter for vekst og utvikling og det må legges til rette for at
115 mer gods transporteres via havna. Et nytt industriområde bør etableres på
116 Tofteberg i Borge.
117

118 Arbeiderpartiet vil:

- 119 • lage ny næringsplan med et bredt spekter av virkemidler som f. eks
 - 120 næringsvert, næringsfond, Smart Fredrikstad satsing, sentrumsleder og
 - 121 næringsavdeling i kommunen for å understøtte positiv næringsutvikling
 - 122 • legge til rette for utvikling av og at mer gods transporteres via Borg Havn
 - 123 • prioritere veier som understøtter næringsutvikling høyere i Bypakka
 - 124 • sikre arealer til ny næring
 - 125 • videreføre parkeringspolitikk som stimulerer til handel
 - 126 • bli blant landets beste og mest effektive kommuner på byggesaksbehandling
 - 127 • legge til rette for nye, verdiskapende samhandlingsarenaer mellom
 - 128 kommunen, innbyggerne, akademia og næringslivet med sikte på å utvikle nye
 - 129 produkter og tjenester gjennom Smart Fredrikstad-programmet
- 130

131 **Reiseliv**

132 Økt verdiskaping med grunnlag i helårs sysselsetting er etter Fredrikstad
133 Arbeiderpartis syn det viktigste målet i reiselivspolitikken.

134

135 Arbeiderpartiet vil:

- 136 • arbeide for at næringen gis forutsigbare rammebetingelser gjennom et høyt
137 nivå på statens bidrag til markedsføring i utlandet

138

139 **Serveringsnæringen**

140 Fredrikstad kommune har som oppgave å gi og kontrollere serverings- og
141 skjenkebevillinger. Det er viktig å ha en serveringsbransje med seriøse aktører.
142 Arbeidslivskriminalitet, svart arbeid og skatteunndragelser må bekjempes også
143 av kommunene. Næringslivet må gis gode og forutsigbare vilkår, samtidig som
144 det tas hensyn til de potensielle sosiale konsekvensene som et usunt
145 alkoholforbruk kan medføre.

146

147 Fredrikstad Arbeiderparti vil bygge opp under den profesjonelle og seriøse delen
148 av utelivsbransjen.

149

150 Arbeiderpartiet vil:

- 151 • legge inn vilkår i de alkoholpolitiske retningslinjer om at brudd på forskrift om
152 allmenngjøring av Riksavtalen vil gi prikkbelastning
- 153 • utarbeide en alkoholpolitisk plan der bevillingspolitikken legger rammer og
154 vilkår som tar hensyn både til de overordna sosialpolitiske forhold og til
155 næringspolitiske utfordringer
- 156 • arbeide for et utvidet samarbeid over kommunegrensene for å utarbeide like
157 rutiner i bevillingspolitikken og gjennomføring av samordnede kontroller
- 158 • arbeide for at «Fredrikstadmodellen» implementeres i kommunale og
159 interkommunale selskaper og i selskaper hvor Fredrikstad kommune er
160 majoritetseier. Vi skal videre ta et initiativ overfor store byggherrer som OBOS
161 for at de skal gjøre bruk av Fredrikstadmodellen. Modellen skal evalueres og
162 forbedres slik at vi når målet om et seriøst og anstendig arbeidsliv for alle
- 163 • foreslå økt kontroll på byggeplasser i Fredrikstad kommune hvor
164 kemner/skattemyndigheter og Arbeidstilsyn samarbeider

165

166 **Offentlige tjenester i egenregi**

167 Offentlige tjenester i egenregi sikrer bedre lønns-, pensjons- og arbeidsvilkår, og
168 arbeidet imot konkurranseutsetting, anbud, utskilling og andre former for
169 privatisering må derfor intensiveres. Medarbeiderdrevet omstilling er et alternativ
170 til privatisering og konkurranseutsetting. Omstilling i tjenester som er drevet i
171 egenregi, viser at samarbeid er et reelt og godt alternativ til konkurranse, og gir
172 gode resultater. Egenregi gir muligheter for langsiktig planlegging av
173 organisasjon, drift og kompetanseutvikling, og sparer kostnader knyttet til
174 anbudsprosesser.

175 I arbeidet med å utvikle offentlig sektor i en klimavennlig retning, vil tjenester i
176 egenregi gi nødvendig styringsmulighet for krav og omstilling til et
177 lavutslippssamfunn.

178

179 Konkurransetsetting og privatisering i offentlig sektor har ikke gitt bedre
180 tjenester. Ved konkurransetsetting og privatisering mister offentlig sektor
181 kompetanse, og muligheten for innsyn, demokratisk styring og kontroll svekkes.
182 Manglende innsyn fører til mer sosial dumping og arbeidsmarkeds kriminalitet.

183

184 Arbeiderpartiet vil:

- 185 • gjennom lokalt trepartssamarbeid jobbe mot sosial dumping, motvirke
186 konkurranseutsetting og privatisering og tilrettelegge for rekommunalisering
187 og egenregi

188

189 Dette krever at tillitsvalgte fanger opp endringer, kjenner seg trygge og vet
190 hvordan slike saker følges opp. Det lokale nivået må kunne varsle om og følge
191 opp prosesser med konkurranseutsetting, anbud og privatisering.

192

193 **Heltid/deltid**

194 Deltid er et av arbeidslivets største problemer. Deltidsarbeidende mangler
195 forutsigbarhet for jobb, inntekt og fritid. Deltid er også et pensjonsproblem. En
196 helsefagarbeider som jobber 75 prosent stilling og jobber i privat sektor vil tjene
197 for dårlig til å kunne ta ut tidligpensjon fra 62 år selv om hun har rett til AFP. Deltid
198 er en vesentlig utfordring for å kunne yte tjenester med god kvalitet. Heltid er en
199 stor fordel for de menneskene som mottar helsehjelp. Det gir mer kontinuitet og
200 færre hjelpere å forholde seg til.

201

202 «Hullene» i turnusen dekkes opp av ansatte i diverse stillingsbrøker – i stadig jakt
203 på ekstravakter. Det er dette diskusjonen om jobbing i helgene egentlig handler
204 om.

205

206 Arbeiderpartiet vil:

- 207 • at heltid skal være norm for driften i Fredrikstad kommune. Retningslinjer og
208 kontinuerlig arbeid med kultur og forståelse i organisasjonen er et viktig
209 virkemiddel
- 210 • ha en rettferdig skift- og helgebelastning på arbeidsplasser som er i gang 24
211 timer i døgnet, sju dager i uka. Hvis helsearbeidere som i dag jobber sjeldnere
212 enn hver tredje helg bidrar, kan det hende at ingen behøver å jobbe mer enn
213 hver tredje helg – hvis de ikke ønsker det
- 214 • at det må ansettes faste, kompetente vikarer. Det er viktig at vikarene får god
215 opplæring og blir en ressurs, ikke en belastning
- 216 • innføre en plikt for arbeidsgiver til å drøfte bruken av deltidsstillinger med de
217 tillitsvalgte minst én gang i året

218

219 **3. Fredrikstad – den lille verdensbyen med plass til alle**

220

221 Fredrikstad er en levende og mangfoldig kommune som gir oss som bor her
222 mange muligheter. Byen vår har en god kombinasjon av fin natur, godt kulturliv,
223 gode studiemuligheter, flotte bomiljøer og et variert næringsliv.

224

225 Vår politikk skal sikre en ansvarlig økonomi, velferdstilbud til alle og en helhetlig
226 og langsiktig byutvikling med fokus på gode levekår, klima- og miljøvennlige
227 løsninger og næringsutvikling. Miljøperspektivet skal ligge til grunn i all by- og
228 næringsutvikling i Fredrikstad.

229

230 Fredrikstad må innrettes slik at alle, uansett fysiske og psykiske forutsetninger,
231 får lik tilgang til byen. Vi vil ha en by for mennesker med alle typer utfordringer.
232 Universell utforming skal legges til grunn.

233

234 **En by som vokser**

235 Fredrikstad vokser og forandrer seg i høyt tempo. For at byen skal bli et enda
236 bedre sted å bo i, må vi styre byutviklingen. Framtidas Fredrikstad kan ikke
237 overlates til tilfeldighetene. Fredrikstad skal være for menneskene som bor i,
238 jobber i og besøker byen.

239

240 Fredrikstad er en attraktiv kommune å bosette seg i. Kommunen skal ha
241 hovedansvaret for en god areal- og samfunnsplanlegging, samtidig som private
242 aktører er velkomne. Fortetting er et viktig virkemiddel for byutvikling, men må
243 ikke skje på bekostning av grønne områder, kulturminner og lokalt særpreg.

244

245 **En levende by**

246 Vi forventer sterk befolkningsvekst i Fredrikstad de neste ti årene. Både av
247 hensyn til klima, god byutvikling og verdiskaping er det ønskelig at flere bosetter
248 seg i sentrum. Fortetting og muligheter til å bygge høyere i definerte områder gir
249 flere leiligheter og kontorarbeidsplasser – som begge bidrar til mer aktivitet og
250 næringsutvikling.

251

252 Byliv skapes på bakkeplan og sentrum trenger flere beboere for å skape grunnlag
253 for et større handels- og tjenestetilbud. Vi må utnytte Fredrikstads fortrinn med
254 store, bynære transformasjonsområder som kan bli framtidig byområde.

255

256 Arbeiderpartiet vil:

- 257 • fortette i bykjernen og bygge i høyden der forholdene ligger til rette for det
- 258 • fortsette arbeidet med transformasjon av områder til byområder
- 259 • øke antall studentboliger
- 260 • øke antall kontorarbeidsplasser i bykjernen

261

262 Fredrikstad er en stor hyttekommune og hytteturister bidrar til næringslivet i
263 kommunen. Det ligger et potensial i å fortette eksisterende hytteområder utenfor
264 hundremetersbeltet. Hyttebygging gir næringsutvikling gjennom bruk av lokale
265 entreprenører.

266

267 Arbeiderpartiet vil:

- legge til rette for hyttebygging primært gjennom fortetting av eksisterende hytteområder utenfor kystsonen

270

271 **Gamlebyen**

272 Gamlebyen er et av Fredrikstads sterkeste kort og bør sikres og videreutvikles.

273

274 Arbeiderpartiet vil videreutvikle Gamlebyen gjennom:

- sterkere kommunal styring gjennom å lage en egen kommunedelplan
- en egen sentrumsleder for Gamlebyen, som sikrer en mer levende bydel med for eksempel markeder, festivaler osv.

278

279 **Ælva**

280 Ælva er viktig for Fredrikstad og er sentral i et levende bybilde. Båtbyen
281 Fredrikstad bør ha en elvepromenade hvor båter kan legge til. Dette skaper liv i
282 sentrum og bidrar til å løfte handels- og servicenæringen.

283

284 Arbeiderpartiet vil:

- videreføre gratis fergetilbud
- videreutvikle byfergene, bl.a. ved å vurdere å utvide fergetilbudet til nye anløp
- bidra til å utvikle hurtiggående, lavutslipps fergemateriell
- arbeide for bedre korrespondanse mellom ferger, buss og tog
- etablere bystrand
- videreutvikle gjestehavn
- videreutvikle elva som byens viktigste byrom ved å ivareta ferdsel, estetikk og tilgjengelighet langs bryggepromenadene. Elverom og byrom skal bindes sammen til en helhet. Det urbane preget skal forsterkes ved restaurering og eventuelt nybygging av kaifront i byområdet

295

296 **Frivillighet og lokalsamfunn**

297 Alle bor i et lokalsamfunn. Trygge, rause og aktive lokalsamfunn er nøkkelen til
298 trivsel. I Fredrikstad er vi i den heldige situasjonen at vi har 21
299 lokalsamfunnsutvalg, som består av representanter fra lag, foreninger, skoler og
300 enkeltpersoner som ildsjeler i nærmiljøet. Utvalgene er et viktig bindeledd
301 mellom de enkelte lokalsamfunnsområdene og kommunen. Mange av tiltakene
302 som er blitt gjennomført i de senere årene har skjedd gjennom
303 lokalsamfunnsutvalgene.

304

305

306 Arbeiderpartiet vil:

- 307 • fremme frivillighet og deltakelse ved å mobilisere lokalsamfunnets ressurser
- 308 • sikre arealer og planlegge for gode grøntområder, friluftsområder,
- 309 møteplasser og infrastruktur som er tilgjengelig for alle
- 310 • legge til rette for lek, aktivitet, kulturtilbud, naturopplevelser og fritidstilbud
- 311 • legge til rette for trygghet og deltakelse i sosiale fellesskap
- 312 • at lokalsamfunnsutvalgene fortsatt skal ha tilknytning til kommunen

313

314 Frivillig arbeid er en av de viktigste drivkreftene i et godt lokalsamfunn og er en
315 hjørnestein i norsk kultur og samfunnsliv. Det er viktig å fortsette å stimulere
316 dette arbeidet, også økonomisk.

317

318 Arbeiderpartiet vil:

- 319 • opprettholde og styrke lokalsamfunnsutvalgene
- 320 • sikre gode folkebibliotek lokalt med bredt utvalg og kompetent personale
- 321 • sikre at nye skoler som hovedregel skal bygges med flerbrukshaller som er
- 322 tilgjengelig for idretten utenom skoletida
- 323 • avsette miljømidler til lokalsamfunnsutvalg for videre fordeling til lag og
- 324 foreninger som utfører ryddedugnader
- 325 • sikre forutsigbar drift av Frivilligsentralene over flere år gjennom egen post i
- 326 budsjettet
- 327 • stimulere til frivillig, samfunnsbyggende arbeid og kommunalt samarbeid med
- 328 frivillig sektor
- 329 • stimulere pensjonister og andre ressurspersoner til å delta i det frivillige
- 330 arbeidet
- 331 • sikre lett tilgjengelig informasjon om kommunens tilbud og oversikt over de
- 332 forskjellige aktører innen frivillig arbeid
- 333 • øke antall fritidsklubber
- 334 • øke antall møteplasser for frivillighet og arbeide for å opprette et
- 335 Frivillighetens hus
- 336 • legge til rette for andre aktiviteter laget av og for barn og ungdom
- 337 • fokusere på tiltak rettet mot mennesker med flerkulturell bakgrunn, spesielt
- 338 kvinner
- 339 • yte økonomisk støtte til instrumenter og til instruktører i skolekorpene
- 340 • legge til rette slik at Kirken og andre trossamfunn får mulighet til utvikling og
- 341 samarbeid

342

343 **Mangfold i Fredrikstad**

344 Fredrikstad skal være en åpen og inkluderende by. Fredrikstad Arbeiderparti vil
345 jobbe for god integrering av innvandrere og asylsøkere, slik at de som skal bo i
346 byen vår raskt kommer i gang med et meningsfylt liv og blir bidragsyttere til
347 fellesskapet.

348

349 Arbeiderpartiet vil:

- 350 • ha en balansert bosettingspolitikk som bidrar til god integrering
- 351 • utarbeide en ny mangfold- og integreringsplan for Fredrikstad kommune

352

353 For å lære språk og bli kjent med byen og omgivelsene, er det viktig å ha noen å
354 være sammen med. Fredrikstad kommune samarbeider i dag med
355 Frivilligsentralene for å rekruttere besøksvenner/faddere til innvandrere og
356 asylsøkere. Dette arbeidet bør forsterkes. Det er viktig at ikke bare etnisk norske
357 rekrutteres, men at også innvandrere blir brukt som en ressurs i dette arbeidet.
358 Slike besøksvenner/faddere kan for mange være den eneste måten å få kontakt
359 med det norske samfunnet på. Slike faddere kan være en inngangsport til å bli
360 engasjert i ulike fritidsaktiviteter.

361

362 Arbeiderpartiet vil:

- 363 • arrangere sommerskole for elever som trenger å styrke sine norskkunnskaper
- 364 • forsterke arbeidet med å rekruttere besøksvenner/flyktningevenner/faddere i
365 samarbeid med ulike frivillige organisasjoner

366

367 Fredrikstad har et rikt kultur- og idrettsliv. Det er viktig å legge til rette for at
368 innvandrere får muligheten til å delta i meningsfulle fritidsaktiviteter.

369

370 Arbeiderpartiet vil:

- 371 • samarbeide med kultur- og idrettslivet for å integrere flest mulig

372

373 Det er viktig å sørge for god veiledning av innvandrerforeldre, slik at de blir i
374 stand til å utføre foreldrerollen i Norge til beste for barna. Å hindre sterk sosial
375 kontroll av ungdom er et sentralt tema. Det er blant annet viktig å arbeide aktivt
376 mot bruken av barnehijab og for jenters frihet og selvstendighet.

377

378 God informasjon om barnevernet er en forutsetning for at det ikke oppstår
379 misforståelser om hvordan barnevernet jobber og hva som er barnevernets
380 intensjoner. Det er viktig å engasjere innvandrer miljøene i dette arbeidet, og
381 innvandrerorganisasjonene bør bidra i samarbeid med kommunen, for eksempel
382 ved å arrangere kurs og temakvelder.

383

384 Arbeiderpartiet vil:

- 385 • samarbeide med innvandrerorganisasjonene for å veilede innvandrerforeldre
- 386 • øke den flerkulturelle kompetansen i barnevernet
- 387 • i større grad bruke FRIS og introduksjonsprogrammet til foreldreveiledning

388

389 Det er mange innvandrere og asylsøkere som ikke kan svømme. At barn og unge
390 ikke kan svømme kan få tragiske følger. Det gjør også at det blir vanskelig å delta
391 på ulike aktiviteter som fremmer integrering. Fredrikstad kommune bør derfor

392 sørge for å ha rutiner som avdekker hvilke elever som ikke har tilstrekkelig gode
393 svømmeferdigheter, slik at disse elevene kan få gratis svømmeopplæring.

394

395 Arbeiderpartiet vil:

- 396 • sørge for at alle skolene i kommunen har oversikt over elevenes
397 svømmeferdigheter, og at elevene blir oppfordret til å ta imot tilbud om gratis
398 svømmeopplæring, gjerne i samarbeid med frivillige organisasjoner

399

400 Å være i jobb er svært viktig for god integrering. Fredrikstad kommune må i
401 samarbeid med næringslivet legge til rette for at flest mulig får god og
402 meningsfylt arbeidspraksis eller ordinær ansettelse. Også innvandrerungdom
403 trenger jobberfaring. Uten nettverk og gode norskkunnskaper er det ikke lett å
404 skaffe seg for eksempel sommerjobb. Sommeren kan bli lang og ensom uten noe
405 å ta seg til, særlig for ungdom uten nettverk. Fredrikstad kommune bør derfor
406 øremerke et antall sommerjobber.

407

408 Arbeiderpartiet vil:

- 409 • stille sommerjobber til rådighet for innvandrerungdom, særlig for enslige
410 asylsøkere
- 411 • sørge for integrering og økt sysselsetting av innvandrere gjennom god
412 arbeidspraksis

413

414 Utdanning er nøkkelen til integrering og økt sysselsetting. Det er viktig å satse på
415 voksenopplæring, slik at flest mulig kan kvalifisere seg til ledige jobber. Det er
416 også viktig å sikre god veiledning i ungdomsskolen, slik at overgangen mellom
417 grunnskole og videregående opplæring blir best mulig. Dette er særlig viktig for
418 elever som har vært kort tid i grunnskolen og som har svake norskkunnskaper.

419

420 Arbeiderpartiet vil:

- 421 • styrke rådgivingstjenesten, slik at overgangen mellom grunnskolen og
422 videregående skole blir best mulig

423

424 Likestilling

425 For Fredrikstad Arbeiderparti er likestilling en sentral del av frihetskampen. Selv
426 om vi har kommet langt, er vi ikke i mål. Vi har fortsatt et kjønnsdelt arbeidsliv
427 med typiske kvinne- og mannsyrker. De formelle rettighetene er der, men folk
428 opplever forskjellsbehandling. Spesielt synlig er det innenfor arbeidslivet hvor
429 kvinner jobber deltid, menn fulltid og det er fortsatt mangel på lik lønn for
430 likeverdig utdannelse. Andre opplever at det settes stengsler for å delta i
431 samfunnet på lik linje som andre, mens andre igjen opplever seksuell
432 trakassering og nedverdiggende situasjoner.

433

434 Vi må arbeide videre med økt likestilling. Målet må være at Fredrikstad kommune

435 er den mest likestilte kommunen i landet hvor hvert enkelt menneske skal kunne
436 velge fritt og der fellesskapet stiller opp.

437

438 Fredrikstad Arbeiderparti vil:

- 439 • sikre at normen i Fredrikstad kommune skal være heltid
- 440 • sikre lik lønn mellom likeverdige grupper
- 441 • sikre likevekt mellom kvinner og menn i typiske kvinne-/mannsykker
- 442 • jobbe for å få flere kvinner inn i lederstillinger
- 443 • samarbeide med voksenopplæringsorganisasjoner som AOF for å utdanne
- 444 ansatte med lav formell kompetanse slik at de f.eks kan ta fagbrev.
- 445 • jobbe for bedre integrering med hovedvekt lagt på kvinner og sosial kontroll
- 446 • utarbeide likestillingsplan for kommunen
- 447 • sikre gode rutiner for å unngå seksuell trakassering
- 448 • evaluere tiltaksplan for vold i nære relasjoner
- 449 • at Fredrikstad kommune hvert år skal arrangere en trygghetsuke/
450 trygghetsdag - mot vold i nære relasjoner
- 451 • synliggjøre og hedre historisk sterke kvinner fra Fredrikstad gjennom
452 infoskilter, navn på gater og plasser o.l.
- 453 • ha en prøveordning for hovedutvalgsmøter på dagtid

454

455 **Digitalisering/digital kommunikasjon**

456 Digitalisering handler om innføring av digital teknologi som effektiviserer
457 prosesser og endrer hverdagslivet. Alt som kan digitaliseres vil bli digitalisert sies
458 det ofte blant de mest teknologioptimistiske. Det er mange faktorer som vil
459 avgjøre om det blir slik, men det er sannsynlig at endringene som følge av ny
460 teknologi vil bli store. Det vil gi oss utfordringer, men også nye muligheter. Det er
461 viktig at alle aldersgrupper og sektorer i samfunnet henger med på utviklingen
462 slik at ingen faller utenfor.

463

464 Smart City, eller Smart By, er et internasjonalt byutviklingskonsept. Det skal gjøre
465 byer i bedre stand til å møte endringer i miljø og samfunn på en intelligent og
466 fleksibel måte. Kjerneelementer er miljøfokus, samarbeid og å integrere
467 informasjonsteknologi (IKT) og bruk av Internett på en sikker måte. Målet er å
468 skape en bærekraftig samfunnsutvikling med en god balanse mellom mennesker,
469 miljø og økonomi. Fredrikstad har vedtatt en egen Smart Fredrikstad-strategi
470 hvor målet er å bli IoT-byen i Norge.

471

472 Arbeiderpartiet vil:

- 473 • gi tilbud om omstilling til de som mister arbeidsplassen som følge av
474 digitalisering
- 475 • jobbe for at digitalisering skal føre til et mer inkluderende samfunn
- 476 • være en pådriver for god digitalisering og utvikling i kommunen og i
477 næringslivet
- 478 • innføre et kunnskapsløft rundt IKT hos ansatte i offentlig sektor

- 479 • kommunen skal tilby gratis IKT-kurs for eldre mennesker
- 480 • at kommunen skal tilby tilgang til datamaskin til de som ikke har det
- 481 • ha utlån av skole-pc på fulltid
- 482 • begynne tidligere med arbeid med IKT i skolen
- 483 • ha et teknologisk kunnskapsløft hos lærere
- 484 • understøtte strategien for å utvikle Fredrikstad som smart by

485

486 **4. Et bærekraftig samfunn**

487

488 Fredrikstad Arbeiderparti vil arbeide for en god, langsiktig og bærekraftig
489 utvikling, og være pådriver i arbeidet for et bedre miljø. Vi vil iverksette kraftfulle
490 tiltak og håndheve de ulike miljøstandardene. Dette gjør vi på en ansvarlig måte
491 som gir muligheter for omstilling og sikrer gode og trygge arbeidsplasser. Vi
492 prioriterer overgang til fornybar energi slik at skadelige utslipp reduseres og
493 naturressursene forvaltes godt. Vi vil videreføre tiltak for å redusere
494 klimagassutslipp.

495

496 I transportsektoren er det viktig å stimulere overgangen til utslippsfrie biler. De
497 fordelene el-biler har i parkering og framkommelighet må fortsette inntil andelen
498 lavutslippsbiler når et høyere nivå. I kollektiv- og varetransporten vil vi arbeide for
499 overgang til bruk av biogass. FREVAR produserer i dag biogass tilsvarende 3 mill.
500 liter bensin i året. Dette bør utvides ytterligere.

501

502 Landstrøm til skip som anløper Borg Havn vil være et viktig bidrag til å redusere
503 utslipp. Det må stilles krav om at bl.a. cruiseskip som anløper Borg Havn benytter
504 landstrøm.

505

506 Arbeiderpartiet vil:

- 507 • arbeide for økt kapasitet på fornybar energi gjennom blant annet å øke
508 produksjonen av biogass slik at den blir en enda større andel av drivstoffet i
509 kommunen framover
- 510 • arbeide for etablering av landstrøm i Borg Havn slik at det kan kreves
511 tilkobling av bl.a. cruisebåter
- 512 • arbeide for endring av det internasjonale regelverket, slik at alle skip må
513 tilrettelegges for tilkobling til landstrøm
- 514 • beholde offentlig eierskap og kontroll i FREVAR
- 515 • være pådrivere (opp i mot fylkeskommunen) for at Fredrikstad-distriktet skal
516 få et godt busstilbud

517

518 **Arealbruk og transport**

519 Effektiv arealbruk er en av de viktigste forutsetningene for en bærekraftig
520 utvikling. Ombruk av arealer til nye formål er godt miljøvern. Kommunen som
521 arealforvalter må sikre gode planprosesser med utgangspunkt i gjeldende planer.

522 Arbeiderpartiet vil:

- 523 • legge til rette for jernbane med dobbeltspor og stasjon i sentrum
- 524 • videreføre Bypakke Nedre Glomma
- 525 • arbeide for redusert arealforbruk gjennom god og effektiv planlegging
- 526 • unngå nedbygging av matjord gjennom særskilt vern av verdifull matjord i
- 527 kommuneplanarbeidet
- 528 • stimulere til økt bruk av kollektive transportmidler og kommunens ferger
- 529 • bedre forholdene for syklende og gående. Gjennomgående sykkeltraseer inn
- 530 til og i sentrum og flere bilfrie sentrumsområder etableres
- 531 • utrede et konsept med bysykler i samarbeid med andre aktører

532

533 **Kulturminner**

534 Fredrikstad er rik på kulturminner. Dette gjør kommunen attraktiv, både for oss
535 som bor her, og de som besøker oss. Formidling av kunnskap om vår historie
536 gjennom kulturminnene og kulturlandskapet er en viktig oppgave ved siden av
537 bevaring av selve kulturminnene.

538

539 Arbeiderpartiet vil:

- 540 • håndheve kulturminnevernet og ta et særskilt ansvar for forvaltningen av vårt
- 541 fremste kulturminne, Gamlebyen.
- 542 • støtte arbeidet med også å gi nyere tiders kulturminner et effektivt vern, og
- 543 iverksette tiltak i henhold til kulturminneplanen
- 544 • prioritere industrielle kulturminner og kulturminner knyttet til arbeiderhistorie

545

546 **Naturen, naturmangfoldet og helhetlig planlegging**

547 I det forebyggende arbeidet mot klimaendringene er friområder og
548 sammenhengende naturområder viktige og må sikres gjennom kommunens
549 planarbeid. Bekkene våre er viktige elementer i denne sammenhengen. De er
550 avgjørende for det biologiske mangfoldet, bl.a. for sjørettffiske, som igjen er en
551 viktig del av friluftslivet i kommunen. Vi vil ta initiativ til en dugnad for å bevare og
552 restaurere bekkene. Kommunen bør gi tilskudd til frivillige organisasjoner,
553 lokalsamfunnsutvalg, jeger- og fiskeforeninger og andre til slikt arbeid. Viktige
554 leveområder for truede arter, som gamle gårdsdammer og beitemarker, må
555 bevares.

556

557 Øra naturreservat er av internasjonal betydning og har gjennom 40 år vært sikret
558 gjennom Naturvernloven. Området bør legges bedre til rette med flere stier og
559 infotavler. Tilgjengeligheten til området må økes for alle grupper i samfunnet.
560 Kunnskapen om Øra-området betydning må formidles til skoleklasser og
561 allmenheten på en enklere og bedre måte.

562

563 Arbeiderpartiet vil:

- 564 • arbeide for å styrke kunnskapen om naturmangfoldet i kommunen, blant annet
- 565 Øra Naturreservat

- 566 • ta vare på marka, strandsonen og øvrige friluftsområder i kommunen
567 • opprettholde markagrensa
568 • legge til rette for fysisk aktivitet og trivsel for alle grupper i samfunnet
569 • støtte opp om arbeidet med å restaurere bekkene våre, bl.a. Slevikbekken,
570 Bjørnevågbekken og Enhuusbekken.

571

572 **Avfallshåndtering**

573 Avfall er en ressurs som kan brukes som råstoff for nye produkter og tjenester
574 gjennom gjenbruk og materialgjenvinning. Fredrikstad er ledende i Norge på
575 gjenvinningsområdet og vi ønsker å stimulere til at Øra videreutvikles som Norges
576 viktigste område for sirkulærøkonomi.

577

578 Arbeiderpartiet vil:

- 579 • stimulere til gjenbruk
580 • styrke kildesorteringen og iverksette innsamling av matavfall
581 • etablere ordning med panteringer

582

583 **Matsvinn**

584 Det kastes for mye mat. Å redusere matsvinn er et viktig tiltak i
585 miljøvernpolitikken i årene som kommer. Myndighetene og matvarebransjen har
586 inngått en samarbeidsavtale med mål om å halvere matsvinnet i Norge innen
587 2030. Fredrikstad Arbeiderparti vil fortsette å være en pådriver for slike tiltak.

588

589 Arbeiderpartiet vil:

- 590 • redusere matsvinn med 50% innen 2030 ved å følge opp strategien «Mat og
591 miljø» og iverksette tiltak
592 • ta initiativ til et pilotprosjekt for «snål frukt og grønt» i grunnskolen
593 • jobbe for at Fredrikstad kommune skal bli en palmeoljefri kommune

594

595 **Plast**

596 Plast på avveie er et stort samfunnsproblem, og Fredrikstad Arbeiderparti vil
597 iverksette tiltak for å redusere unødvendig plastbruk, og drive
598 holdningsskapende arbeid overfor husholdningene og næringslivet.

599

600 Arbeiderpartiet vil:

- 601 • forby bruk av unødvendig plast og arbeide for å erstatte engangsprodukter av
602 plast med fornybare alternativer
603 • fase ut bruk av unødvendig plast i kommunens kantiner samt bruk av maling
604 som inneholder plast på kommunale bygg
605 • vurdere miljøvennlige alternativer ved anskaffelse av nytt veivaskeutstyr for å
606 redusere utslipp av mikroplast
607 • vurdere nye tiltak for å redusere mengden plast på avveie i renovasjon

608

609 **Klimatilpasning flom og overvann**

610 Det er nødvendig at vi tilpasser oss klimaendringene. Det blir mer nedbør og
611 sterkere vind. Dette betyr økte problemer med overvann, havnivåstigning og
612 stormflo. Fredrikstad kommune har tatt konsekvensen av at havet vil stige, og
613 vedtatt økte begrensninger for bygging i utsatte områder.

614
615 Klimaendringene og økte nedbørsmengder vil også øke faren for erosjon og flere
616 kvikkleireskred.

617
618 Vi må gjøre kommunen robust overfor disse utfordringene, både gjennom
619 planlegging av nye utbyggingsområder og gjennom tiltak i allerede utbygde
620 områder.

621
622 Fredrikstad Arbeiderparti vil iverksette tiltak for å forebygge flom og overvann
623 ved å:

- 624 • delta aktivt og være pådrivere i de interkommunale prosessene som pågår
- 625 • fortsette arbeidet med å bygge ut og modernisere vann- og avløpssystemene
- 626 • vurdere forskjellige tiltak, f.eks. ulike fordrøynings tiltak som veigrøfter

627

628 **5. Kultur og idrett for alle**

629

630 Kultur er viktig hele livet. Det er viktig å bidra til at barn og unge i Fredrikstad
631 møter kultur og får medvirke på et tidlig stadium. Vi vil styrke den kulturelle
632 grunnmuren i byen ved å videreutvikle kulturtilbudene der vi bor.

633

634 Et mangfoldig, godt tilbud som innebærer kunst, kultur, idrett og frivillighet, og
635 som består av profesjonelle og amatører, gjør samfunnet vårt rikere. Vi vil legge
636 til rette for et mangfold av ulike kulturtilbud og kunstneriske uttrykk som skal
637 bestå av profesjonelle og amatører. Alle skal sikres tilgang til kunst- og
638 kulturopplevelser, og gis muligheten til å uttrykke seg gjennom kunst og kultur.

639

640 Kulturopplevelser gir livene våre innhold og binder oss sammen som mennesker.
641 Kulturen er med på å bryte barrierer og skaper nye og sterkere fellesskap. Vi
642 trenger kultur som utfordrer, forener og får oss til å strekke oss – både som
643 individer og i fellesskap. Uten de frivillige organisasjonene ville mange oppgaver
644 vært uløste, og byens sosiale og kulturelle liv vært fattigere. Vi vil derfor styrke
645 det frivillige arbeidet ved å legge forholdene bedre til rette.

646

647 Idrett gir livskvalitet og mestring for den enkelte, og deltagelse i organisert idrett
648 skaper fellesskap, gir opplevelser og verdifull fysisk aktivitet. Idrettsopplevelser
649 er en viktig bidragsyter for bedre integrering, folkehelse, sosial utjevning og
650 likestilling. Vi vil derfor sikre gode tilbud som er lett tilgjengelig for alle, særlig for
651 barn og unge.

652 Vi vil gi alle mennesker mulighet til å delta ut fra sine egne ønsker og behov.
653 Idretten skal ha gode vilkår på alle plan, og vi vil særlig styrke barne- og
654 ungdomsidretten. Vi vil at ambisjonene for kultur og idrett skal heves, og
655 tersklene for deltakelse skal senkes.

656

657 Fredrikstad Arbeiderparti har ambisjoner for idrettsbyen Fredrikstad, både for
658 bredde- og eliteidrett. Vi ønsker å legge til rette for satsinger som Arena
659 Fredrikstad, håndballarena, flere kunstgressbaner og
660 flerbrukshaller/aktivitetshaller, og vi vil samarbeide med både amatører og
661 profesjonelle idrettsmiljøer.

662

663 Arbeiderpartiet vil:

- 664 • stimulere frivillig arbeid og kommunalt samarbeid med frivillige organisasjoner
- 665 • sikre at natur og idrettsanlegg er tilgjengelige for alle
- 666 • videreføre gratis utlån av lokaler, baner og haller til barn og ungdom under 19
667 år
- 668 • fortsette gratis utlån av sports- og fritidsutstyr i samarbeid med frivillige
669 organisasjoner
- 670 • ta vare på og utvikle fritidsklubbene som viktige rusfrie møteplasser
- 671 • arbeide for å opprette et bygalleri
- 672 • støtte opp om ordninger for atelierfelleskap
- 673 • arbeide for å bli en friby for kunstnere
- 674 • gi kinoen rammebetingelser til fortsatt å være landets beste kino
- 675 • utvikle biblioteket til en ny møteplass og integreringsarena
- 676 • være tilrettelegger for festivaler og arrangement som gir Fredrikstad identitet
- 677 • bevare grønne lunger og ta vare på levende torg
- 678 • fortsette arbeidet med å videreutvikle/bevare Kongsten fort og Isegran som
679 historiske kulturarenaer
- 680 • arbeide for å realisere Fylkeskulturscenen
- 681 • arbeide for å få til et Industrimuseum
- 682 • ta vare på kulturminner, både til lands og til vanns
- 683 • samarbeide om et nasjonalparksenter
- 684 • legge til rette for bedre anleggsdekning (idrettsarenaer, kunstgress osv)
- 685 • ha bedre rammebetingelser for kultur og idrett

686

687 **6. Fellesskapet tar vare på deg når du trenger det**

688

689 Helse er viktig for alle. Det dreier seg om mer enn å spise sunt og mosjonere.
690 Viktige faktorer for å utvikle god helse er utdanning, arbeid, kulturopplevelser,
691 bolig, familie og venner og innholdet i hverdagen, med andre ord forebygging og
692 tidlig innsats. Vi ønsker en kommune der det er bedre balanse mellom

693 forebygging og behandling. Pasientens behov må stå i sentrum for planlegging,
694 organisering og oppbygging av tjenestene.

695

696 Arbeiderpartiet vil:

- 697 • at alle skal ha en trygg og funksjonell bolig som er en forutsetning for et godt
698 liv, enten behovet er sykehjemsplass, omsorgsbolig med eller uten
699 bemanning eller tilpasset bolig. Vi vil videreføre satsingen på egnede
700 boligtilbud for alle som har utfordringer i det vanlige boligmarkedet

701

702 Målet må være at alle som mottar tjenester får leve sine liv mest mulig på egne
703 premisser. En lyttende, endringsvillig kommune med et velfungerende samarbeid
704 mellom alle deler av helsetjenesten er avgjørende for å få til dette.

705 Levekårsundersøkelsen skal fortsatt legges til grunn for all kommunal virksomhet.
706 I tillegg vil vi ta i bruk ny teknologi, videreutvikle gode fagmiljøer og styrke tillit og
707 respekt for ansattes kompetanse i et nært samarbeid med pårørende og frivillige.

708

709 Arbeiderpartiet vil:

- 710 • at kommunen skal styrke samarbeidet med frivillige interesseorganisasjoner,
711 for å gjøre det lettere å drive frivillig arbeid, slik at de frivillige organisasjonene
712 utfyller det offentlige tilbudet til befolkningen. Dette kan gjøres ved
713 samordning gjennom en frivillighetskoordinator
- 714 • at folkehelseperspektivet skal være en del av alle tjenester i kommunen
- 715 • ha et aktivt samarbeid med pårørende i alle tjenester, anerkjenne deres
716 innsats og sørge for at pårørende får støtte og avlastning. Familieperspektivet
717 er viktig og barn som er pårørende skal fanges opp og tilbys oppfølging for å
718 forebygge helseskade
- 719 • at Fredrikstad kommune skal satse på ny velferdsteknologi, for at flere med
720 nedsatt funksjonsevne skal kunne leve et godt liv

721

722 **Helsetilstand og levekår**

723 Fredrikstad har utfordringer når det gjelder ulikhet i helsetilstand og levekår.

724 Forskjellen viser seg blant annet i gjennomsnittlig forventet levealder mellom
725 ulike geografiske områder. Dårlig helse rammer ikke bare den enkelte, men ofte
726 hele familien. Det er et sentralt mål for Arbeiderpartiet å utjevne helseforskjellene
727 i kommunen.

728

729 Samhandlingsreformen gir kommunen et større ansvar for helsetjenestetilbudet.

730 Vi vil i samarbeid med frivillige organisasjoner utvikle et bedre folkehelseilbud til
731 byens befolkning.

732

733 Vi trenger bedre tverrfaglig arbeid mellom primærhelsetjenesten og
734 spesialisthelsetjenesten og et helhetlig forebyggende arbeid knyttet til
735 livsstilssykdommer, rus og psykisk helse. Mange mennesker vil i løpet av et liv
736 oppleve å bli psykisk syke. Mange psykiske lidelser kan forebygges, andre kan

737 med tidlig behandling få rask helbredelse. Forebygging av psykiske problemer
738 skjer gjennom gode fellesarenaer og gode helsetjenester som fanger opp de som
739 sliter.

740

741 Vi vil bygge ut helsestasjoner og skolehelsetjenesten, drive ustrakt oppsøkende
742 arbeid, og bygge opp lavterskeltilbud for psykisk helsevern.

743

744 Arbeiderpartiet vil:

745 • forbedre tilbudet innen psykisk helse og rusmestring, med særlig vekt på barn
746 og unges psykiske helse, samt en styrking av ettervernet.

747

748 I en krevende økonomisk hverdag for kommunen mener vi det er muligheter til å
749 effektivisere helsebyråkratiet samtidig som vi gir de som mottar tjenester et
750 bedre tilbud og ansatte en meningsfylt arbeidssituasjon. Vi vil at Fredrikstad skal
751 være en foregangskommune på dette området.

752

753 For Arbeiderpartiet er det viktig at alle har like muligheter. Vi vil at Fredrikstad
754 fortsatt skal være en trygg og god by og da må økonomiske forskjeller reduseres,
755 fattigdom bekjempes og ensomhet forebygges.

756

757 Vi vet at det i årene som kommer vil bli flere eldre i vår kommune. Dette medfører
758 utfordringer, men også muligheter. Arbeiderpartiet vil at vi skal være i forkant i
759 denne utviklingen. Vi skal videreføre partiets innsats for god eldreomsorg der nye
760 løsninger tas i bruk, samtidig som vi satser på å være ledende på utvikling og
761 bruk av ny velferdsteknologi.

762

763 Arbeiderpartiet vil:

764 • at normen i helse- og velferdsseksjonen i Fredrikstad skal være hele stillinger,
765 for å sikre god kvalitet på tjenestene

766 • styrke kompetansen hos de ansatte i helse- og velferdsseksjonen

767 • at Fredrikstad kommune må satse mer på hjemmesykepleien,
768 hverdagsrehabilitering og praktisk bistand

769 • gjennomføre plan for heldøgns omsorg

770 • at det må utarbeides nye tiltak mot vold i nære relasjoner, og arbeidet må
771 evalueres i et samarbeid mellom ulike faggrupper

772 • satse på økt kompetanse slik at kvaliteten på omsorgen ved livets slutt blir
773 forsterket

774 • ha en sosial profil på egenandeler

775 • ha utvidet åpningstid for aktivitets- og dagsenter som forebyggende tiltak for
776 personer med bistandsbehov, og utvikle aktivitetstilbud for barn med nedsatt
777 funksjonsevne

778 • at brukerombudet skal videreføres

779 • at rådene vi har i Fredrikstad kommune skal få opplæring i sin rolle, slik at de
780 er bedre rustet til å være en aktiv part i saker som angår deres grupper

- 781 • jobbe for at plan for livslange tjenester (tjenester til mennesker med nedsatt
782 funksjonsevne) blir realisert
- 783 • ha en behovs- og gevinstkartlegging med tanke på bruk av GPS
784 (geolokalisering) i demensomsorgen
- 785 • ha en egen demensplan i Fredrikstad kommune

786

787 **Verdig eldreomsorg for alle**

788 Alle skal ha rett til å leve ut sin seksuelle orientering og kjønnsidentitet i alle faser
789 av livet. Eldre LHBTIQ-personer (lesbiske, homofile, bifile, transpersoner,
790 interkjønnpersoner og queerpersoner) kan ha særskilte utfordringer og behov i
791 møte med helse- og omsorgstjenesten. Erfaringer er stigmatisering,
792 diskriminering og usynliggjøring som kan påvirke tilliten den enkelte har til
793 tjenestene. Arbeiderpartiet ønsker en verdig eldreomsorg for alle, uansett
794 seksuell legning.

795

796 Arbeiderpartiet vil:

- 797 • at eldre LHBTIQ-personer og deres behov, må inn som et eget fokusområde i
798 utarbeidelse av planer om kvalitet og kompetanse innenfor eldreomsorgen
- 799 • at helsetjenestene må øke fokus på seksuell helse, særlig i utdanningsløpet
- 800 • at ansatte i helse- og omsorgstjenester som retter seg mot eldre må ha
801 kompetanse om kjønn og seksualitetsmangfold og de særlige utfordringene til
802 eldre LHBTIQ-personer.
- 803

